Lausunto 25.9.2020

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta

HE 113/2020 vp
Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi raideliikennelain ja liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta

VR-Yhtymä Oy:n näkemykset hallituksen esitykseen raideliikennelain ja liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta

VR-Yhtymä Oy (VR) kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkokentässä mainitussa asiassa ja lausuu siitä seuraavaa:

VR kannattaa raideliikenteen sääntelyn kehittämistä entistä joustavampaan ja toimijoiden tarpeita paremmin palvelevaan suuntaan.

VR on esittänyt omat kommenttinsa Liikenne- ja viestintäministeriölle raideliikennelain ja liikenteen palveluista annetun lain valmistelun yhteydessä 30.4.2020. Pääasiallisesti näkemyksemme on huomioitu lain jatkovalmistelussa.

1. Liikenteen palveluista annetun lain 69 §

VR pitää hyvänä lakimuutoksen tavoitetta, jolla nykyisen pienimuotoisen kuljettamisen osittain epäselvää toimintamallia liittyen usean toimijan yhtäaikaiseen liikkumiseen selkiytettäisiin lainsäädännöllisin keinoin.

VR esitti 30.4.2020 päivätyssä lausunnossaan, että **ilman lupakirjaa tapahtuva liikennöinti rajattaisiin selkeästi koskemaan vain vaihtotyöliikennettä.** Tämä näkökohta on otettu lain jatkovalmistelussa huomioon.

Soveltamisalaa on selkeytetty siten, että ilman lupakirjaa tapahtuvassa liikennöinnissä on kyse vain vaihtotyöliikenteestä ja ilman lupakirjaa tapahtuvasta liikenteestä ja siihen käytettävästä alueesta on sovittu rautatieliikenteen harjoittajan ja rataverkon haltijan kesken.

VR kiinnitti lausunnossaan myös huomiota **turvallisuuden varmistamiseen ennakoivin riskienhallintamenettelyin**. Tämä näkökohta on otettu huomioon**.**

Liikenne- ja viestintävirasto on tehnyt erillisen selvityksen ehdotetun muutoksen liikenneturvallisuusvaikutuksista ja tätä selvitystä on hyödynnetty säännösten muotoilussa.

VR esitti, että **yksittäisiä liikennepaikkoja ei mainittaisi lain perusteluissa,** koska liikennepaikan käsite on rataverkon haltijan

VR-Yhtymä Oy
Postiosoite PL 488, 00101 Helsinki | Käyntiosoite Radiokatu 3, 00240 Helsinki | P. 0307 10 | etunimi.sukunimi@vr.fi www.vrgroup.fi | Y-tunnus 1003521-5

määrittelemä kokonaisuus, jonka määritelmä, rajat ja alueet voivat muuttua. Tämä näkökohta on otettu huomioon.

VR pyysi kannassaan täsmentämään, että **lupakirjaa ei vaadittaisi VAK-vaunujen vähäisessä siirtämisessä kaluston kunnossapitotarpeisiin liikennepaikan sisällä**. Tämä näkökohta on otettu huomioon.

Liikenne- viestintäministeriön selvityksen mukaan myös vaarallisten aineiden kuljetuksiin tarkoitettujen vaunujen siirtely pitäisi olla liikennepaikalla tai yksityisraiteella mahdollista ilman lupakirjaa vaihtotyönä vastaavalla tavalla kuin muukin vaihtotyöliikenne.

2. Liikenteen palveluista annetun lain 198 § ja 208 §

VR esitti 30.4.2020 päivätyssä lausunnossaan, että lain 208 §:ään **lisättäisiin rautatielääkärille ja -psykologille velvollisuus toimittaa soveltumattomuustieto viranomaiselle toimitettavan tiedon lisäksi suoraan työnantajalle**. Tätä näkökulmaa ei ole huomioitu lain jatkovalmistelussa.

Rautatieyritys on vastuussa matkustajien ja kuljetettavan tavaran turvallisuudesta, minkä takia on täysin välttämätöntä, että turvallisuuden kannalta kriittiset tiedot tulevat viivytyksettä työnantajan tietoon. Näin mahdollistettaisiin työnantajan riskienhallintatoimenpiteiden ripeä toteuttaminen tilanteessa, jossa tiedonkulku viranomaisen kautta saattaisi viivästyä, kuten nykyisen lain voimassaollessa on jo käynytkin.

3. Raideliikennelain 2 § ja 18 §

VR toi omassa 30.4.2020 päivätyssä lausunnossaan esiin, että myös raideliikennelain 2 § ja 18 § **muutosten turvallisuusvaikutukset tulee tarkasti arvioida viranomaisen johdolla ennen muutosten toimeenpanoa.** Arvioinnissa tulee huomioida erityisesti tilanteet, joissa suljetulla alueella liikkuva kalusto joutuisi epähuomiossa pois suljetulta alueelta ja vaarantaisi muun liikennöinnin turvallisuuden. Tämä näkemys on otettu lain jatkovalmistelussa huomioon ja esitettävät muutokset on kirjattu selkeämmin.

4. Raideliikennelain 3 §: Soveltamisalan rajaukset

Soveltamisalan rajauksia koskevan 3 §:n 2 momenttia VR esitti 30.4.2020 muutettavaksi siten, että jatkossa markkinasääntelyn osalta **palvelupaikan sisäisiin raiteisiin ja satamaraiteisiin sovellettaisiin palvelupaikan hallintaa koskevaa sääntelyä rataverkon hallintaa koskevan sääntelyn sijasta**. Ehdotettu muutos on otettu huomioon.

5. Raideliikennelain 4 §:n määritelmät: Palvelupaikka

Edellä mainittuun soveltamisalan rajauksen muutokseen liittyen, 4 §:n 22 kohdan palvelupaikkaa koskevaa määritelmää on muutettu siten, että palvelupaikalla tarkoitettaisiin rakennelmaa, ml. maa-alueet, rakennukset,

palvelupaikan sisäiset raiteet ja muut laitteet, joka on kokonaan tai osittain järjestetty rautatieliikenteen harjoittajille rautatiemarkkinadirektiivin liitteen II 2–4 kohdassa tarkoitetun palvelun tarjoamiseen.

VR katsoo, että yllä mainittu **määritelmä soveltuisi sellaisenaan myös VR:n hallinnoimien palvelupaikkojen sisäisiin raiteisiin**, mikäli komission tuleva päätös tämän mahdollistaa.

6. Raideliikennelain 180 §: Raideliikenteen keskeyttäminen tai rajoittaminen

Hallituksen esityksessä on annettu Liikenne- ja viestintävirastolle oikeus keskeyttää raideliikenne tai rajoittaa sitä vakavassa normaaliolojen häiriötilanteessa tai jos raideliikennejärjestelmän turvallisuus, ihmisen henki taikka terveys on uhattuna. Kyseinen mahdollisuus on näkemyksemme mukaan jo voimassa olevan kirjauksen perusteella.

VR katsoo, että **raideliikenteen rajoittaminen tai keskeyttäminen mainitulla tavalla koronaepidemian vuoksi olisi Suomen olosuhteisiin nähden erittäin raju toimenpide** ja siihen tulisi turvautua vain tilanteessa, jossa ensisijaiset matkustajaturvallisuuden varmistamiseen liittyvät toimenpiteet ovat osoittautuneet tehottomiksi.

Haluamme tässä yhteydessä tuoda esiin, että VR:llä on yli sadasta eri toimenpiteestä koostuva ohjelma riittävän hygieniatason ja turvaetäisyyksien varmistamiseksi. Käytössä olevilla hygieniakäytänteillä on estetty epidemian leviäminen liikennevälineissä, eikä tarvetta lisäsääntelylle ole.

Yleisesti sääntelyssä tulisi huomioida, että joukkoliikenteeseen kohdistuvat sääntelytoimet koronaepidemiaan liittyen leimaavat joukkoliikennettä vaaralliseksi, saattavat lisätä huolestuneisuutta ja heikentää joukkoliikenteen mielikuvaa. Tämä saattaa johtaa liikennepalvelutason ylläpidon vaarantumiseen ja on ristiriidassa suhteessa hallituksen tavoitteisiin liikenteen päästöjen vähentämiseksi.

7. Muut havainnot

VR pitää hyvänä ja kannattaa liikenteen palveluista annetun lain 87 §:ään esitettyä muutosta, jonka mukaisesti Liikenne- ja viestintävirasto ilmoittaisi jatkossa myös rautatieliikenteen harjoittajalle toimenpiteisiin ryhtymisestä.

Liikennepalvelulain pykälän 243 §:n perusteluissa on maininta ”*Myös rautatieturvallisuuden kannalta olisi perusteltua, että veturinkuljettajan työnantaja voisi osoittaa veturinkuljettajalle muita tehtäviä ainakin siksi ajaksi, kun Liikenne- ja viestintävirasto on käynnistänyt menettelyn lupakirjan peruuttamisesta ja selvittää asiaa.*” VR huomauttaa, että **laissa tai sen perusteluissa ei tulisi ottaa kantaa työnantajan ja työntekijän välisiin menettelyihin tässä asiassa**. Tämä näkemys on otettu huomioon.

VR on toivonut, että **työnantajalle tulisi mahdollisuus tarkastaa liikennepalvelulain 219 §:ssä mainitusta yleisestä liikenneasioiden**

rekisteristä henkilön lupakirjan voimassaolo. Tätä näkemystä ei ole huomioitu.

Verkkoselostus

Haluamme kiinnittää huomiota Väyläviraston laatimaan verkkoselostukseen ja sitä koskevaan julkiseen kuulemisprosessiin. Verkkoselostus on hyvin laaja kokonaisuus, joka sisältää ratakapasiteetin jaon lisäksi muun muassa erilaiset maksut ja rataverkon kehittämissuunnitelmat. Käytännössä verkkoselostuksessa määritellään rautatieliikenteen harjoittajien toiminnan laajuus vuoden pituiselle ajanjaksolle.

Verkkoselostuksiin varattu kuulemisaika on kaksi viikkoa. Pidämme lähtökohtaisesti kahden viikon lausunta-aikaa riittämättömänä. Lisäksi toivoisimme, että verkkoselostusta valmisteltaisiin tiiviissä yhteistyössä toimijoiden kanssa jo luonnosteluvaiheessa. Tällä toimintatavalla pystyttäisiin sujuvoittamaan itse kuulemisprosessia sekä vähentämään jälkikäteen tehtäviä työläitä muutoksia.

VR-Yhtymä Oy

Jonna Juslin
johtaja, yhteiskuntasuhteet ja kansainväliset asiat

VR-Yhtymä Oy

Postiosoite
PL 488, 00101 Helsinki

Käyntiosoite
Radiokatu 3, 00240 Helsinki

P. 0307 10

etunimi.sukunimi@vr.fi
www.vrgroup.fi

Y-tunnus 1003521-5